

Katarzyna Marek
Uniwersytet Śląski
ORCID: 0000-0003-3946-3355
katarzynam019@gmail.com

Przestępstwo uporczywego nękania (stalkingu) w świetle nowelizacji Kodeksu karnego z 31 marca 2020 r.

Wstęp

Celem stworzenia instrumentu ochrony prawnej w reakcji na rozwijające się zjawisko stalkingu do polskiego ustawodawstwa karnego wprowadzono art. 190a k.k., penalizujący przestępstwo uporczywego nękania. Niniejsza zmiana została dokonana przez art. 1 pkt 2 ustawy z 25 lutego 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, która weszła w życie 6 czerwca 2011 r.¹ W uzasadnieniu do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny wskazano, że sprawca nękając ofiarę narusza jej podstawowe prawa i wolności, natomiast różnorodność podejmowanych przez niego zachowań często nie jest penalizowana przez obowiązujące przepisy ustawy karnej. Powyższe okoliczności wpłynęły na podjęcie prac legislacyjnych w zakresie odrębnej kryminalizacji zjawiska stalkingu i wprowadzenia do polskiego ustawodawstwa karnego nowego typu czynu zabronionego². W konsekwencji w przepisie § 1 ustawodawca spenalizował zachowanie polegające na uporczywym nękaniu, skutkujące wystąpieniem u ofiary lub jej osoby najbliższej uzasadnionego okolicznościami poczucia zagrożenia lub istotnym naruszeniem jej prywatności. Natomiast w przepisie § 2 zostało skryminalizowane podszywanie się pod inną osobę, wykorzystanie jej wizerunku lub innych danych osobowych, które mają na celu narażenie ją na szkodę majątkową lub osobistą. W przepisie § 3 wprowadzono zaostrzoną odpowiedzialność karną za następstwo przestępstwa

¹ Art. 1 pkt 2 ustawy z 25 lutego 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2011 r., Nr 72, poz. 381).

² Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, s. 5, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F4FC2FEB70502901C12577C9006023B2/\\$file/3553-uzas.doc](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F4FC2FEB70502901C12577C9006023B2/$file/3553-uzas.doc) (data dostępu: 25.05.2020).

stalkingu w postaci targnięcia się pokrzywdzonego na własne życie. Przepięstwo uporczywego nękania oraz podszywania się pod inną osobę, określone w przepisie § 1 i § 2 zostały zagrożone karą pozbawienia wolności do lat trzech, natomiast typ kwalifikowany występkę z § 1 i § 2, wskazany w przepisie § 3, został zagrożony karą pozbawienia wolności od roku do lat dziesięciu. W ostatnim § 4 określono sposób ścigania sprawców stalkingu, który odbywa się na wniosek pokrzywdzonego, z wyłączeniem § 3³. Wskazać należy, że pomimo wielu kontrowersji związanych z wprowadzeniem przestępstwa stalkingu do polskiego ustawodawstwa karnego, szczególnie w kwestii sposobu definiowania niniejszego zjawiska⁴, stwierdzono, że jego penalizacja była zasadna i konieczna⁵. Niewątpliwie – z uwagi na dynamiczny rozwój uporczywego nękania – w Polsce dotychczas obowiązujące regulacje karnopravne nie zapewniały ofierze kompleksowej ochrony. Wskazać należy również, że szereg działań obejmujących stalking często było prawnie irrelewantnych, postrzeganych wręcz jako rodzaj adoracji, a zatem odrębna kryminalizacja zjawiska stalkingu była konieczna⁶.

Pierwszy projekt nowelizacji przestępstwa uporczywego nękania został opracowany z inicjatywy Ministerstwa Sprawiedliwości; pojawił się 14 maja 2019 r. i zakładał poszerzenie znamion oraz zaostrzenie granic odpowiedzialności karnej. W uzasadnieniu do rządowego projektu zmiany ustawy wskazano, że proponowana zmiana odpowiada potrzebom w zakresie wzmocnienia prewencyjnego oddziaływania, służącego podniesieniu stopnia ochrony w sferze prywatności, warunkującej zachowanie przez jednostkę poczucia bezpieczeństwa. W kwestii zaostrzenia odpowiedzialności karnej stwierdzono, że projektowany wymiar sankcji karnej, wynoszący od 3 miesięcy do lat 5 za występek z § 1 i § 2, stanowił reakcję na znaczne zwiększenie w ostatnich latach liczby popełnianych przestępstw uporczywego nękania. Z danych Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że liczba skazań na podstawie art. 190a § 1 k.k. w 2011 r. wyniosła tylko 38, natomiast w 2015 r. już 970. Z kolei w przypadku poszerzenia znamion wskazywano na zasadniczą zmianę charakteru wielu zachowań, prowadzących do naruszenia sfery prywatności jednostki. Dotychczas zachowania obejmujące stalking były charakterystyczne dla konfliktów z powodu zazdrości, zdrady, nieodwzajemnionego uczucia i dotyczyły prześladowania na tle emocjonalnym. Jednak obecnie stwierdzono,

³ K. Garstka, P. Przygucki, *Stalking jako przestęstwo – nowelizacja polskiego kodeksu karnego a doświadczenia prawodawstwa angielskiego*, „Wiedza Prawnicza” 2011, nr 2, s. 21–23.

⁴ J.A. Pielichowski, *Kompendium prawnopscychologiczne z zakresu stalkingu*, „Wiedza Prawnicza” 2013, nr 6, s. 43–44.

⁵ M. Mozgawa, *Kilka uwag na temat przestępstwa nękania (art. 190a k.k.)*, [w:] P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla. Tom II*, Warszawa 2012, s. 1256.

⁶ M. Romańczuk-Gracka, *Politycznokryminalne aspekty stalkingu w Polsce*, „Studia Prawnoustrojowe” 2011, nr 13, s. 330.

że z uwagi na dynamikę przestępstwa uporczywego nękania, coraz częściej zachowania obejmujące stalking stanowią początkowy etap realizacji dalej postawionych, objętych zamiarem sprawcy celów (np. pozbawienie wolności, spowodowanie uszczerbku na zdrowiu, wymuszenie zwrotu wierzycelności, poniżenie lub udręczenie pokrzywdzonego)⁷. Proponowana nowelizacja wzbudziła kontrowersje w środowisku prawniczym. Adwokaci specjalizujący się w prowadzeniu spraw o uporczywe nękanie wskazywali, że zaostrzenie odpowiedzialności karnej nie rozwiąże problemu, gdyż sądy rzadko orzekają bezwzględne kary pozbawienia wolności za stalking. Podkreślano, że funkcja odstrasząca kary nie będzie w żaden sposób oddziaływała na przeciętnego sprawcę, a pokrzywdzeni częściej wolą zawrzeć ugodę lub wyrazić zgodę na dobrowolne poddanie się sprawcy karze tylko po to, aby uwolnić się od stalkera⁸. Pomimo poważnych wątpliwości, zgłaszanych przez środowisko prawnicze co do proponowanych zmian, 13 czerwca 2019 r. została uchwalona ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw. 28 czerwca 2019 r. prezydent Rzeczypospolitej Polskiej skierował ją jednak do Trybunału Konstytucyjnego. Wyrokiem z 14 lipca 2020 roku, sygn. akt Kp 1/19 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że ustawa z 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw jest w całości niezgodna z art. 7 w związku z art. 112 oraz z art. 119 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁹. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że projekt zaskarżonej przez prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej nowelizacji Kodeksu karnego był procedowany w niewłaściwym trybie i bez zachowania wymaganych terminów. Nieprawidłowy tryb postępowania miał miejsce od początku procedury, a zatem całość nowelizacji naruszyła m.in. przepis art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowiący, że „organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa”¹⁰. W konsekwencji nie doszło do znowelizowania przestępstwa uporczywego nękania w zaproponowanym zakresie.

Sytuacja uległa zmianie, gdy 17 listopada 2019 r. w mieście Wuhan, w prowincji Hubei w środkowych Chinach rozpoczęła się epidemia zakaźnej choroby COVID-19, wywoływanej przez koronawirusa SARS-CoV-2, która 11 marca 2020 r. została uznana przez Światową Organizację Zdrowia za

⁷ Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, s. 35; <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/996CE307123D03FEC12583FA0069E8F2/%-24File/3451-uzasadnienie.DOCX> (data dostępu: 25.05.2020).

⁸ P. Rojek-Socha, *Adwokat: Wyższa kara stalkera nie odstraszy*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/zaostrzenie-kar-za-stalking-nie-odstraszy-stalkerow-adwokat,372394.html> (data dostępu: 23.08.2020).

⁹ Przebieg procesu legislacyjnego, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3451> (data dostępu: 23.08.2020).

¹⁰ TK: *Zeszłoroczna reforma Kodeksu karnego jest niekonstytucyjna*, <https://prawo.gazeta-prawna.pl/artykuly/1486170,trybunal-konstytucyjny-reforma-kodeksu-karnego.html> (data dostępu: 23.08.2020).

pandemii¹¹. Na skutek powyższych wydarzeń 8 marca 2020 r. weszła w życie ustawa z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, zwana specustawą. Przedmiotowa ustawa koncentrowała się na regulacjach dotyczących zapobiegania i zwalczania zakażenia oraz rozprzestrzeniania się u ludzi zakaźnej choroby COVID-19, wywołanej koronawirusem SARS-CoV-2¹². W związku z rozwijającą się sytuacją epidemiologiczną w Polsce zaistniała potrzeba wprowadzenia szczególnych rozwiązań, mających na celu przeciwdziałanie występującym negatywnym skutkom gospodarczym, dlatego w 31 marca 2020 r. weszła w życie ustawa o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw. Na podstawie niniejszej ustawy, w art. 13 pkt 2 dokonano istotnych zmian w Kodeksie karnym w zakresie art. 190a k.k., penalizującego zjawisko stalkingu¹³.

Dokonana nowelizacja wywołała wiele kontrowersji i poważnych wątpliwości w środowisku prawniczym. Adwokat Barbara Szopa, która specjalizuje się w sprawach o stalking, wskazała, że zaostrzenie odpowiedzialności karnej nie jest rozwiązaniem problemu. Uznała, że są to działania tylko pozornie podejmowane na korzyść pokrzywdzonych, gdyż wymiar sprawiedliwości w czasach epidemii ogranicza się do działania jedynie w kilku najpilniejszych kwestiach. W związku z czym oczekiwanie na wyrok i wymierzenie sprawcy kary wydłuży się, co oznacza, że może to trwać nawet dłużej niż przed pandemią. Również adwokat Joanna Parafianowicz podkreśliła, że zaostrzenie ustawowego zagrożenia za przestępstwo uporczywego nękania, bez faktycznego ścigania stalkerów nie wpłynie na zmniejszenie przestępczości czy zwiększenie poszanowania prawa u społeczeństwa. Stwierdziła nadto, że podwyższenie kar za przestępstwo stalkingu nie jest rozwiązaniem, jeżeli organy ścigania, śledczy, rozpoznający zawiadomienia nie będą dość wrażliwi, aby dostrzec, że opisane przez ofiarę zachowanie jest przestępstwem. Z kolei dr Mateusz Woźniński, ekspert w dziedzinie prawa karnego z Akademii Leona Koźmińskiego, wskazał, że nowelizacja przestępstwa uporczywego nękania

---

¹¹ R. Mostowy, *Pandemia koronawirusa: co dalej?*, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C81241%2Cpandemia-koronawirusa-co-dalej.html> (data dostępu: 22.05.2020).

¹² Ustawa z 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2020 r., poz. 374).

¹³ Art. 13 pkt. 2 ustawy z 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020 r., poz. 568).

ma niewiele wspólnego ze szczególnymi rozwiązaniami związanymi z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19. Zauważył również, że przez poszerzenie znamion przepis z art. 190a k.k. może być obecnie nadużywany, gdyż może stanowić podstawę do wymierzenia surowej kary za wieloczynowe zniesławienia i to bez uwzględnienia gwarancji, zawartych w art. 213 k.k. Dr Woiński wskazał także, że zaostrzenie odpowiedzialności karnej stworzyło przepaść pomiędzy uporczywym nękaniami a przestępstwem znęcania się, którego ustawowe zagrożenie nadal pozostaje bez zmian. Natomiast Stowarzyszenie Adwokackie *Defensor Iuris* akcentowało w swojej opinii fakt, że po dokonanych zmianach zachowania obejmujące stalking, będą karane znacznie surowiej niż inne przestępstwa oraz będą bardziej szkodliwe społecznie. Przykładowo, wskazano na przestępstwo namowy i pomocy do samobójstwa z art. 151 k.k., które jest zagrożone karą pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat¹⁴.

W świetle nowelizacji przestępstwa uporczywego nękania, wprowadzonej podczas stanu epidemii oraz pojawiających się w tym zakresie kontrowersji i wątpliwości ze strony środowiska prawniczego, zasadne stało się dokonanie analizy i oceny przyjętych zmian. Przedmiotem rozważań będą poszerzone znamiona oraz znowelizowane granice ustawowego zagrożenia, jak również inne karnoprawne konsekwencje, wynikające z wprowadzonych zmian. Zostanie także przeprowadzona analiza wpływu nowelizacji na najważniejsze kwestie metodyczne pracy prokuratora w prowadzeniu postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwo stalkingu.

Nowelizacja przestępstwa uporczywego nękania (stalkingu)

W uzasadnieniu do rządowego projektu ustawy z 31 marca 2020 r. stwierdzono, że doświadczenia związane ze stosowaniem przepisu z art. 190a k.k. wskazują na to, że opis przestępstwa nie obejmuje niektórych, charakterystycznych dla stalkingu skutków działania sprawcy, które są dolegliwe dla ofiar. W konsekwencji do opisu czynu określonego w § 1 dodano dwa dodatkowe znamiona, tj. poczucie poniżenia i udręczenia, poszerzając w ten sposób zakres jego oddziaływania i tym samym wzmacniając, zdaniem projektodawcy, prawnokarną ochronę osób pokrzywdzonych przestępstwem stalkingu¹⁵.

¹⁴ P. Rojek-Socha, M. Sewastianowicz, *Granatem odłamkowym w hejt w internecie – za stalking do 10 lat więzienia*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/przestepstwo-stalkingu-i-hejt-w-internecie-zaostrzenie,499132.html> (data dostępu: 23.08.2020).

¹⁵ Uzasadnienie do autopoprawy projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, s. 13, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/5EDFDA5A0BA099CBC1258538003A6786/%24File/299-A.pdf> (data dostępu: 25.05.2020).

Dokonując analizy wskazanej powyżej zmiany, w pierwszej kolejności wskazać należy, że wskutek nękania ofiary doświadczają wielu negatywnych konsekwencji o podłożu psychicznym. Osoby prześladowane zmagają się z różnymi problemami emocjonalnymi, obawiają się wyjścia z domu oraz stwierdzają u siebie przejawy agresji i rozkojarzenia¹⁶. Celem stalkera jest uzyskanie kontroli nad życiem ofiary, dlatego też podejmuje on różne działania polegające np. na obserwowaniu jej, gromadzeniu informacji na jej temat czy oczekiwaniu na nią w miejscu zamieszkania bądź pracy¹⁷. Zachowania sprawcy stalkingu powodują pojawienie się u ofiary poczucia izolacji i osaczenia, co z kolei skutkuje wzrostem odczuwalnego przez nią stresu¹⁸. Biorąc pod uwagę poszerzenie znamion w § 1, wskazać należy, że pod pojęciem poniżania należy rozumieć upokarzanie drugiej osoby, hańbienie jej, czy też wyrażanie wobec niej pogardy¹⁹. Z kolei z definicji udręczenia wynika, że polega ona na sprawieniu drugiej osobie cierpienia fizycznego lub psychicznego, aby jej dokuczyć. Nadto udręczenie oznacza nasilenie złej woli w celowym prześladowaniu²⁰. Nie ulega wątpliwości, że ofiary przestępstwa stalkingu (poza poczuciem zagrożenia i istotnego naruszenia prywatności) mogą również odczuwać inne skutki w postaci poczucia poniżenia lub udręczenia. Należy jednak mieć na uwadze, że przedmiotowe odczucia muszą być uzasadnione okolicznościami, podobnie jak pozostałe, spenalizowane już znamiona. W orzecznictwie wskazuje się, że przepis z art. 190a § 1 k.k. posługuje się zarówno kryterium subiektywnym w postaci poczucia zagrożenia, oznaczającego wewnętrzny odbiór, odczucie lęku i osaczenia osoby doświadczanej nękaniami, jak i obiektywnym, wskazując na to, że poczucie zagrożenia musi być uzasadnione okolicznościami. Subiektywne odczuwanie zagrożenia przez osobę należy konfrontować z wiedzą, doświadczeniem i psychologią reakcji ogółu społeczeństwa, obiektywizować poprzez poczucie zagrożenia w danych okolicznościach, jakie towarzyszyłoby przeciętnemu człowiekowi, o ile oczywiście działania sprawcy nie zmaterializowały się w konkretnym skutku²¹.

W kontekście analizy znamion przestępstwa uporczywego nękania warto zwrócić uwagę na kontrowersje interpretacyjne, związane z zastosowaniem pojęć nieostrych, które w zakresie tego występkę nadal pozostają aktualne. W doktrynie wskazuje się, że samo pojęcie nękania polega na powtarzającym

¹⁶ J. Fronczak, *Stalking z perspektywy interdyscyplinarnej*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2013, nr 13, s. 151.

¹⁷ K. Cygan, *Czyn złośliwego podszywania się pod inną osobę*, „Studia Prawnoustrojowe” 2015, nr 29, s. 59.

¹⁸ J.A. Pielichowski, *Kompendium prawno-psychologiczne...*, s. 34.

¹⁹ M. Kulik, *Komentarz do art. 226*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 9, Warszawa 2019, s. 757.

²⁰ A. Staszak, *Przemoc, szczególne udrczenie i szczególne okrucienstwo jako znamie czynu zabronionego*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 12, s. 40.

²¹ Wyrok Sądu Najwyższego z 29 marca 2017 r., sygn. akt IV KK 413/16, Lex nr 2281268.

się niepokojeniu, dręczeniu innej osoby, a zatem stawianie dodatkowo wymogu uporczywości, które również cechuje się wielokrotnością, jest zbędne. Niemałe kontrowersje interpretacyjne występują także w wypadku znamienia istotnego naruszenia prywatności. Wskazuje się, że w tym zakresie, intencją ustawodawcy było zapewne wyłączenie zachowań, które co prawda naruszają prywatność, lecz w mało znaczącym stopniu²². Z kolei w orzecznictwie panuje pogląd, że o istotności naruszenia prawa do prywatności nie decyduje sama treść materiałów powstała w wyniku nieuprawnionego wkroczenia w sferę prywatności pokrzywdzonego, ale przede wszystkim to, w jaki sposób do naruszenia doszło i ewentualnie jak często dochodziło do tych naruszeń. W tym drugim aspekcie uwidacznia się *iunctim* między znamieniem uporczywości nękania, a znamieniem istotności naruszenia prawa do prywatności. Trudno bowiem wyobrazić sobie sytuację, w której uporczywe nękanie pokrzywdzonego, łączące się z naruszeniem prywatności, nie stanowiłoby istotnego naruszenia tego prawa²³. Nowelizacja w zakresie poszerzenia znamion uporczywego nękania nie rozwiązała istniejących problemów interpretacyjnych, które nadal pozostają aktualne.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, należy uznać za zasadne poszerzenie znamion w § 1 o poczucie poniżenia i udręczenia, gdyż dotychczasowe znamiona nie obejmowały wszystkich charakterystycznych dla tego przestępstwa skutków. Taki stan rzeczy powodował, że niektóre zachowania obejmujące stalking pozostawały poza zakresem prawnokarnej regulacji, co często prowadziło do sytuacji, w której pokrzywdzony wskazywał, że odczuwa uzasadnione zagrożenie, podczas gdy w rzeczywistości, z uwagi np. na długoletnią znajomość pomiędzy stalkerem i ofiarą, takie poczucie w ogóle nie występowało²⁴. Należy również podkreślić, że w praktyce interpretacja pojęć poniżenia i udręczenia nie powinna nastroczać żadnych trudności ze względu, chociażby na utrwaloną wykładnię – w wypadku poniżenia (np. przepisu z art. 212 § 1 k.k.), a w wypadku udręczenia (np. przepisu z art. 189 § 3 k.k.). W kwestii poczucia poniżenia w orzecznictwie wskazuje się, że przepis z art. 212 § 1 k.k. mówi nie o poniżeniu w ogóle, lecz „o poniżeniu w opinii publicznej”, co oznacza, że chodzi tu nie tyle o urazę osobistych uczuć osoby pokrzywdzonej, ale o to, jak osoba pomówiona będzie postrzegana przez szeroki, nieokreślony krąg osób. Karalne jest więc takie pomówienie, które może prowadzić do upokorzenia danej osoby w opinii innych osób, spowodować, że inne osoby będą uważać pokrzywdzonego za osobę poniżoną. Jeżeli pomówienie wywołuje wyłącznie skutki w sferze osobistej danej osoby i nie wystawia na szwank jej publicznej reputacji, wówczas nie można mówić o odpowiedzial-

²² M. Mozgawa, *Komentarz do art. 190a*, [w:] M. Mozgawa (red.), op. cit., s. 609–611.

²³ Wyrok Sądu Najwyższego z 12 stycznia 2016 r., sygn. akt IV KK 196/15, Lex nr 1976249.

²⁴ D. Woźniakowska-Fajst, *Stalking i inne formy przemocy emocjonalnej. Studium kryminologiczne*, Warszawa 2019, s. 347.

ności karnej z art. 212 § 1 k.k.²⁵ Z kolei w kwestii poczucia udręczenia w orzecznictwie panuje pogląd, że znamię „szczególnego udręczenia” nie jest zależne od indywidualnej motywacji sprawcy ale tego, czy poziom dolegliwości (oceniany zarówno pod kątem subiektywnych odczuć pokrzywdzonej, jak i obiektywnie postrzeganego poziomu wyrządzanych jej cierpień) znacząco wykracza poza próg dolegliwości związanej z samym pozbawieniem wolności. Szczególne udręczenie nie odnosi się też wyłącznie do warunków, w jakich przebywa osoba pozbawiona wolności, ale także do sposobu jej traktowania przez sprawcę, zadawania jej dodatkowych, poważnych cierpień fizycznych i psychicznych, przekraczających dolegliwość wynikającą z pozbawienia wolności²⁶.

Przechodząc do zmian wprowadzonych w § 2, wskazać należy, że w zakresie cudzych danych, którymi bezprawnie posługuje się sprawca, treść przepisu uzupełniono o sformułowanie: „inne dane, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana”. W uzasadnieniu do rządowego projektu wskazano, że proponowane uzupełnienie uwzględnia rozwój ludzkiej aktywności, wynikający z postępu technologicznego, w tym upowszechnienie się komunikacji za pośrednictwem systemów teleinformatycznych. Natomiast dokonana zmiana miała na celu objęcie ochroną również osób posługujących się pseudonimami (nickami) w zakresie swojej działalności artystycznej, literackiej lub publicystycznej (np. komentatorzy i blogerzy internetowi)²⁷. Podkreślić należy, że wprowadzone uzupełnienie stanowi niewielką, lecz istotną zmianę. Osoby korzystające z portali i aplikacji internetowych w zakresie osobistej działalności są szczególnie narażone na bezprawne uzyskanie ich danych osobowych, właśnie poprzez takie inne dane, jak pseudonim, nick, nazwę użytkownika, za pomocą których jest ona identyfikowana w systemach teleinformatycznych. W związku z powyższym objęcie ochroną przepisu § 2 także tych osób należy uznać za zmianę uzasadnioną i niezbędną.

Ostatnią, a zarazem najbardziej istotną zmianą w zakresie przestępstwa stalkingu było podwyższenie kar pozbawienia wolności – w typie podstawowym w § 1 i § 2 od sześciu miesięcy do lat ośmiu, natomiast w typie kwalifikowanym w § 3 od lat dwóch do dwunastu. W uzasadnieniu do rządowego projektu wskazano, że ich aktualna wysokość nie pozostaje w adekwatnej relacji do zróżnicowanego i wysokiego stopnia społecznej szkodliwości zachowań, stanowiących przestępstwo uporczywego nękania. Za wprowadzeniem powyższej zmiany przemawiała potrzeba odzwierciedlenia granicami sankcji karnej, zróżnicowanej karygodności zachowań sprawców oraz konieczność wzmocnie-

²⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z 14 października 2010 r., sygn. akt II KK 105/10, Lex nr 621198.

²⁶ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 10 maja 2018 r., sygn. akt II AKa 158/18, Lex nr 2555808.

²⁷ Uzasadnienie do autoprówki projektu ustawy..., s. 13–14.

nia ochrony, udzielanej osobom, narażonym na pokrzywdzenie takimi czynami, w tym poprzez oddziaływanie na płaszczyźnie generalnoprewencyjnej²⁸.

Przypomnieć należy, że gdy po raz pierwszy, w październiku 2018 r. pojawiły się informacje o planowanym zaostrzeniu odpowiedzialności karnej za przestępstwo uporczywego nękania, to spotkały się one z krytyką ze strony środowiska prawniczego. Wskazywano wtedy, że proponowane zmiany są wyrazem populizmu penalnego oraz nie zostały oparte o żadne badania i statystyki, gdyż w praktyce za przestępstwo stalkingu, w przeważającej części wymierzane były kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania lub kary łagodniejszego rodzaju²⁹. Po znowelizowaniu art. 190a k.k. ponownie podnoszono wątpliwości, które były wyrażane podczas pierwszej próby wprowadzenia zmian w przestępstwie stalkingu, szczególnie w zakresie zaostrzenia ustawowego zagrożenia. Należy przypomnieć, że rolą prawa karnego jest odstraszenie sprawców od popełnienia przestępstw, poprzez zagrożenie stosowania kar³⁰. Jednak w doktrynie wskazuje się, że surowość kary bynajmniej nie wpływa na zmniejszenie liczby popełnianych przestępstw, a częściej powoduje to poczucie nieuchronności kary, a zatem skuteczność wykrycia sprawy i wykonania kary³¹. Warto zwrócić uwagę na to, że w przypadku przestępstw uporczywego nękania stalker zupełnie nie rozważa konsekwencji prawnych swoich zachowań, wobec czego zaostrzenie granic ustawowego zagrożenia nie zniechęci go do podejmowania kolejnych działań. Nadto podkreślić należy, że za występki z art. 190a k.k. rzadko orzekane są kary bezwzględnego pozbawienia wolności, tym bardziej w maksymalnej wysokości. Przykładowo w 2017 r. na 1304 skazań tylko w trzech przypadkach orzeczono karę bezwzględnego pozbawienia wolności, przekraczającą dwa lata, co stanowiło 0,2 procent wszystkich skazań³². Wprowadzając zaostrzenie odpowiedzialności karnej za przestępstwo uporczywego nękania, Ministerstwo Sprawiedliwości nie przeprowadziło żadnych szczegółowych badań zarówno na poziomie postępowania przygotowawczego, jak i postępowania sądowego. Nie wyjaśniono, z jakich przyczyn organy ścigania, rzekomo, postrzegają sprawy o uporczywe nękanie jako mniej istotne, jak również nie dokonano analizy kar wymierzanych przez polskie sądy za przestępstwo stalkingu. Natomiast w kwestii podwyższenia kary z § 3, intencją projektodawcy było zapewne usystematyzowanie kary pozbawienia wolności za następstwo przestępstwa stalkingu w postaci targnięcia się pokrzywdzonego na własne życie z innymi re-

²⁸ Ibidem, s. 14.

²⁹ D. Woźniakowska-Fajst, op. cit., s. 346–347.

³⁰ L. Tyszkiewicz, *Funkcje w zakresie prewencji ogólnej*, [w:] T. Dukiet-Nagórska (red.), *Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa*, wyd. 2, Warszawa 2018, s. 31.

³¹ P. Czarnecki, *Czy zaostrzenie kar rozwiąże problem bezpieczeństwa w domach i na ulicach?*, https://nauka.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_Sz8leL0jYQen/74541952/108364952 (data dostępu: 23.05.2020).

³² D. Woźniakowska-Fajst, op. cit., s. 347.

gulacjami prawnymi przewidzianymi w Kodeksie karnym. Podkreślić należy, że w przepisie z art. 207 § 3 k.k. za następstwo przestępstwa znęcania się w postaci targnięcia się pokrzywdzonego na własne życie ustawodawca przewidział zagrożenie ustawowe od lat dwóch do dwunastu³³.

Konkludując powyższe rozważania, wskazać należy, że podwyższenie kar za występki z § 1 i § 2 aż do 8 lat pozbawienia wolności było bardzo pochopną decyzją, niemającą solidnej podstawy i argumentacji. Warto zwrócić uwagę, że z policyjnych danych statystycznych wynika, że w półroczu 2012 r., a więc na początku funkcjonowania przestępstwa stalkingu, wykrywalność występków z art. 190a § 1 k.k. wynosiła 77,3 procent³⁴. Z kolei inne roczne zestawienia statystyki policyjnej za lata 2012–2016 wykazały, że w przypadku występków z art. 190a § 1 k.k. w 2016 r. zarejestrowano wzrost liczby tego typu przestępstw aż o 23 procent w stosunku do 2012 r. Wykryte przestępstwa stanowiły zatem od 75–85 procent wszystkich przestępstw stwierdzonych, co oznacza, że w 4 na 5 przypadków sprawca uporczywego nękania został ustalony³⁵. Mając na uwadze dotychczasowe policyjne dane statystyczne, z których wynika dość wysoka wykrywalność przestępstwa stalkingu, nie sposób jednoznacznie przyjąć, że organy ścigania postrzegają sprawy o uporczywe nękanie jako mniej istotne. Dokonując z kolei analizy wieloletnich opracowań Ministerstwa Sprawiedliwości w przedmiocie prawomocnych skazań za przestępstwo stalkingu w latach 2012–2018, wskazać należy, że zdecydowanie rośnie tendencja do wymierzania przez sądy bezwzględnej kary pozbawienia wolności za występki z art. 190a § 1 k.k. W 2012 r. kara ta stanowiła zaledwie 4,9 procent ogółu kar, natomiast w 2018 r. już 15,15 procent. Jednak przyglądając się wnikliwiej rodzajom kar orzekanych przez sądy, to trzeba stwierdzić, że w 2012 r. najczęściej wymierzaną karą za występki z art. 190a § 1 k.k. była kara pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, która stanowiła 66,3 procent ogółu kar. Natomiast w 2018 r. najczęściej wymierzaną karą za występki z art. 190a § 1 k.k. była już samoistna kara grzywny, która stanowiła 31,37 procent ogółu kar. Mając na uwadze powyższe dane statystyczne dotyczące prawomocnych skazań, i w tym przypadku nie sposób uznać decyzji projektodawcy o zaostrzeniu ustawowego zagrożenia za przestępstwo uporczywego nękania za słuszną³⁶. Co więcej, zaostrzenie odpowiedzialności karnej spowodowało, że w przypadku stalkerów, którzy przyznali się do popełnienia

³³ Art. 207 § 3 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1950 z późn. zm.).

³⁴ Przestępstwa stalkingu w półroczu 2012, <https://statystyka.policja.pl/st/informacje/79384,Przestępstwa-stalkingu-w-polroczu-2012.html?search=80120481086636> (data dostępu: 23.08.2020).

³⁵ M. Marczewski, *Przestępstwo uporczywego nękania (stalkingu) w świetle danych statystycznych*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Stalking*, Warszawa 2018, s. 311.

³⁶ Opracowania wieloletnie, Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/download,2853,41.html> (data dostępu: 23.08.2020).

zarzucanego im czynu, którego społeczna szkodliwość nie była znaczna, wyrazili skruchę, a ich postawa uzasadniała przekonanie, że będą przestrzegać porządku prawnego, niemożliwym stało się skorzystanie z instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego. W tym zakresie powyższa zmiana pociągnęła za sobą najbardziej negatywne skutki dla sprawców uporczywego nękania.

Najważniejsze aspekty metodyczne pracy prokuratora w prowadzeniu postępowań przygotowawczych w sprawach o przestępstwo stalkingu po wprowadzeniu nowelizacji

Dokonując analizy zmian w kwestii przestępstwa uporczywego nękania, wprowadzonych ustawą z 31 marca 2020 r., należy wskazać, że wywarły one również wpływ na metodykę pracy prokuratora w zakresie prowadzenia postępowań o przestępstwo stalkingu.

Na skutek podwyższenia kar pozbawienia wolności, postępowania przygotowawcze w sprawach o przestępstwo stalkingu z § 1 i § 2, na podstawie art. 309 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 325b § 1 pkt 1 k.p.k. *a contrario* będą prowadzone w formie śledztwa. Przed wprowadzeniem zmian sprawy o uporczywe nękanie z § 1 i podszywanie się pod inną osobę z § 2 były, w oparciu o art. 325b § 1 pkt 1 k.p.k., prowadzone w formie dochodzenia przez Policję. Z kolei prokurator, na podstawie art. 326 k.p.k., sprawował nadzór nad takim postępowaniem. Wskutek zaostrzenia ustawowego zagrożenia za przestępstwo stalkingu w § 1 i § 2, jedynym organem uprawnionym do wydania postanowienia o wszczęciu postępowania w tego typu sprawach, na podstawie art. 305 § 3 k.p.k., będzie prokurator. Podkreślić jednak należy, że nadal będzie on mógł na podstawie art. 311 § 2 k.p.k. powierzyć Policji przeprowadzenie śledztwa w całości lub w określonym zakresie albo dokonanie poszczególnych czynności śledztwa, za wyjątkiem czynności dla niego zastrzeżonych w art. 311 § 3 k.p.k., związanych z przedstawieniem zarzutów, zmianą lub uzupełnieniem postanowienia o przedstawieniu zarzutów oraz zamknięciem śledztwa. Nadto w oparciu o art. 331 § 1 k.p.k. w zw. z art. 332 § 2 k.p.k. prokurator będzie zobowiązany do sporządzenia aktu oskarżenia wraz z jego uzasadnieniem. Natomiast w przypadku wydania przez prokuratora postanowienia o odmowie wszczęcia lub umorzenia postępowania przygotowawczego, przedmiotowa decyzja będzie musiała zawierać uzasadnienie, zgodnie z treścią art. 325e § 1 k.p.k. *a contrario*³⁷.

³⁷ Art. 305 § 3, art. 309 pkt 4, art. 311 § 1 i § 2, art. 325b § 1 pkt 1, art. 325e § 1, art. 326, art. 331 § 1, art. 332 § 2 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1694 z późn. zm.).

Mając na uwadze powyższe, wskazać należy, że zaostrzając odpowiedzialność karną za przestępstwo uporczywego nękania intencją projektodawcy była zapewne zmiana charakteru prowadzenia tego typu spraw tak, aby prokuratorzy podchodzili do nich rzetelniej. Jednak jak już wcześniej podkreślano, Ministerstwo Sprawiedliwości nie przeprowadziło żadnych badań, które mogłyby wyjaśnić, z jakich przyczyn organy ścigania postrzegają sprawy o uporczywe nękanie jako mniej istotne (o ile w ogóle takie okoliczności występują), gdyż w rzeczywistości mogą to być jedynie subiektywne odczucia osób pokrzywdzonych. Niemniej zaostrzenie granic ustawowego zagrożenia za przestępstwo stalkingu spowodowało, że postępowania przygotowawcze będą prowadzone w formie śledztwa, co nakłada na prokuratora większą odpowiedzialność i istotniejsze zobowiązania procesowe.

Kolejną kwestią jest możliwość powołania się prokuratora, szczególnie przy występowaniu z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania do sądu, na szczególną przesłankę wskazaną w art. 258 § 2 k.p.k., tj. grożącą surową karę. Zgodnie z treścią brzmienia tego paragrafu, jeżeli oskarżonemu (również podejrzanemu) zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą³⁸. Co więcej, niniejsza przesłanka może stanowić samodzielną przesłankę do zastosowania tymczasowego aresztowania, a zatem prokurator, kierując taki wniosek do sądu, może oprzeć się wyłącznie na niej, przy czym nadal musi zostać spełniona przesłanka ogólna. W orzecnictwie panuje utrwalony pogląd, że art. 258 § 2 k.p.k. wprowadza szczególny rodzaj domniemania istnienia obawy, że oskarżony, z uwagi na grożącą mu surową karę, będzie bezprawnie utrudniał postępowanie, może to stanowić samodzielną przesłankę szczególną stosowania tymczasowego aresztowania³⁹.

Zatem zaostrzenie odpowiedzialności karnej za przestępstwo stalkingu pozwoli prokuratorowi przy sporządzaniu wniosku o zastosowanie środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania na skorzystanie również ze szczególnej przesłanki określonej w art. 258 § 2 k.p.k. Powyższa zmiana może prowadzić do tego, że zaprezentowana przez prokuratora we wniosku argumentacja ulegnie wzmocnieniu z uwagi na surową karę, przez co częściej może dochodzić do uwzględnienia takiego wniosku przez sąd.

Zaznaczyć należy, że po dokonaniu nowelizacji najbardziej negatywną zmianą jest brak możliwości zastosowania wobec sprawcy przestępstwa stal-

³⁸ Ibidem, art. 258 § 2.

³⁹ Postanowienie Sądu Najwyższego z 20 lutego 2020 r., sygn. akt I KZ 6/20, Lex nr 2785121.

kingu instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego. Przed wprowadzeniem zmian, zaostrzających odpowiedzialność karną za przestępstwo stalkingu, prokurator – po spełnieniu wszystkich przesłanek wskazanych w art. 66 § 1 k.k. – mógł zamiast aktu oskarżenia sporządzić i skierować do sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania karnego, na podstawie art. 336 k.p.k.⁴⁰ Zgodnie z treścią art. 66 § 2 k.k. instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego nie stosuje się do sprawcy przestępstwa zagrożonego karą przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności⁴¹. Wskutek zaostrzenia granic ustawowego zagrożenia za przestępstwo stalkingu w § 1 i § 2 do ośmiu lat pozbawienia wolności, prokurator nie ma już możliwości sięgnięcia do instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego. W takiej sytuacji, gdy sprawca stalkingu przyznaje się do winy, a w świetle jego wyjaśnień okoliczności popełnienia przestępstwa i wina nie budzą wątpliwości, a jego postawa wskazuje, że cele postępowania zostaną osiągnięte, to prokurator może jedynie sporządzić i skierować do sądu wnioski o wydanie na posiedzeniu wyroku skazującego i orzeczenie uzgodnionych z nim kar lub innych środków, przewidzianych za zarzucany mu występki z art. 190a k.k., na podstawie art. 355 § 1 lub § 2 k.p.k.⁴² Należy jednak podkreślić, że w takim wypadku będzie, to wyrok skazujący, a nie jak przy instytucji z art. 66 § 1 k.k. w zw. z art. 336 k.p.k. wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne. Warto zwrócić uwagę, że w nauce i doktrynie nie budzi wątpliwości, że wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne nie jest wyrokiem skazującym. Kodeks postępowania karnego wyraźnie rozróżnia skazanie (jako stwierdzenie winy i towarzyszące mu rozstrzygnięcie w przedmiocie kary lub środka karnego, w tym choćby i przez odstąpienie od ich orzekania) i warunkowe umorzenie (gdzie uznaniu winy nie towarzyszą kary i środki karne, lecz środki związane z poddaniem sprawcy próbie) jako dwie merytorycznie odmienne decyzje procesowe (np. art. 415 § 1, 5 i 6 k.p.k., art. 454 § 1 k.p.k.)⁴³.

Mając na uwadze powyższe, wydaje się, że wskutek zaostrzenia granic ustawowego zagrożenia za przestępstwo stalkingu w § 1 i § 2 sprawca nie będzie mógł już skorzystać z korzystnego dla niego środka probacyjnego w postaci warunkowego umorzenia postępowania karnego. Niniejsza zmiana zasługuje na krytykę. Podkreślić należy, że wśród stalkerów są osoby, które wyrażają skruchę, nierzadko przeproszają pokrzywdzonego, a ich wina i społeczna szkodliwość czynu nie jest znaczna. W związku z powyższym zastosowanie instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego wobec takich

⁴⁰ P. Kozłowska-Kalisz, *Komentarz do art. 66*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny...*, s. 263.

⁴¹ Art. 66 § 2 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1950 z późn. zm.).

⁴² Art. 335 § 1 i § 2 ustawy z 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2019 r., poz. 1694 z późn. zm.).

⁴³ Postanowienie Sądu Najwyższego z 17 maja 2000 r., sygn. akt I KZP 7/00, Lex nr 40514.

stalkerów była zasadna i kształtowała ich zachowanie tak, aby przestrzegali porządku prawnego, a w szczególności nie popełnili ponownie przestępstwa. Z uwagi na dokonaną nowelizację niemożliwe stało się skorzystanie z tej instytucji, przez co sytuacja procesowa takiego sprawcy przestępstwa uporczywego nękania uległa znacznemu pogorszeniu.

Zakończenie

Zaznaczyć należy, że decyzja o wprowadzeniu zmian w przestępstwie stalkingu podczas stanu epidemii, była reakcją projektodawcy na rozprzestrzenianie się w kraju za pomocą środków teleinformatycznych tzw. hejt. To negatywne zjawisko polega na wyrażaniu często agresywnych komentarzy czy też opinii w systemach informatycznych. W jednym z portali internetowych pojawiły się obraźliwe komentarze skierowane wobec lekarza, który po powrocie ze Szwajcarii rzekomo nie przestrzegał zasad kwarantanny, chociaż stwierdzono u niego zakaźną chorobę COVID-19 wywołaną koronawirusem SARS-CoV-2. Zapewniano, że lekarz nie kontaktuje się z pacjentami, jednak natężenie hejtu było tak ogromne, że w konsekwencji targnął się on na własne życie. Sytuacja wzbudziła zainteresowanie opinii publicznej, gdyż ofiarą tego negatywnego zjawiska nie był tym razem nastolatek w trudnym wieku, ale dorosły, wykształcony człowiek, wykonujący zawód lekarza. Zaobserwowano wtedy, że wśród społeczeństwa pojawiają się niewłaściwe zachowania oraz poczucie zagrożenia o własne życie i zdrowie, związane z trwającym stanem epidemii⁴⁴. Podkreślić należy, że sytuacja epidemiologiczna w Polsce i konieczność niejednokrotnego komunikowania się za pośrednictwem portali teleinformatycznych spowodowała zintensyfikowanie zjawisk jak cyberstalking bądź cyberbullying. Mając na uwadze powyższe wydarzenia, jak również poprzedni projekt nowelizacji przestępstwa uporczywego nękania, wskazać należy, że dynamika przestępstwa stalkingu wpłynęła na to, że projektodawca podjął decyzję o wprowadzeniu zmian w zakresie występku z art. 190a k.k.

Konkludując, wskazać należy, że proces legislacyjny nowelizacji przestępstwa uporczywego nękania zasługuje na krytykę. Przypomnieć należy, że ustawa z 31 marca 2020 r. miała wprowadzać pomocne rozwiązania dla przedsiębiorców z uwagi na trwający w kraju stan epidemii, dlatego nie sposób zrozumieć, jak nowelizacja występku z art. 190a k.k. miała się do tego przyczynić. Warto również zwrócić uwagę na to, że stan pandemii nie może za każdym razem stanowić dla projektodawcy bodźca i zarazem uzasadnienia do nowelizacji określonego przepisu ustawy karnej, bez przeprowadzenia wnikli-

⁴⁴ E. Siedlecka, *Lekarz popełnił samobójstwo przez hejt? Epidemia budzi złe instynkty*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1947916,1,lekarz-popelnil-samobojstwo-przez-hejt-epidemia-budzi-zle-instynkty.read> (data dostępu: 24.05.2020).

wej i szczegółowej analizie jego funkcjonowania w systemie prawnym. Abstrahując od samego procesu legislacyjnego, trzeba wskazać, że nowelizacja przestępstwa uporczywego nękania zawiera jednak pozytywny aspekt. Poszerzenie § 1 o charakterystyczne dla przestępstwa stalkingu znamiona w postaci poczucia poniżenia i udrczenia, jak również uzupełnienie § 2 o sformułowanie: „inne dane, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana” należy uznać za zasadne i konieczne. W zakresie prewencji ogólnej, niniejsze zmiany zdecydowanie wzmocniły prawnokarną ochronę osób pokrzywdzonych. Niemniej jednak zmiany, dotyczące zaostrzenia granic ustawowego zagrożenia w § 1 i § 2 wzbudziły wiele kontrowersji i istotnie wpłynęły również na postępowanie karne. Biorąc pod uwagę dynamikę i tendencje przestępstwa stalkingu, Ministerstwo Sprawiedliwości nie zaprezentowało przekonującego uzasadnienia w zakresie podwyższenia kar pozbawienia wolności w § 1 i § 2. Nadto wprowadzona zmiana spowodowała brak możliwości zastosowania instytucji warunkowego umorzenia postępowania karnego wobec sprawców stalkingu, którzy spełnili wszystkie przesłanki, przez co ich sytuacja procesowa uległa pogorszeniu. W związku z powyższym nowelizację w zakresie zaostrzenia granic ustawowego zagrożenia należy uznać za nieuzasadnioną i pociągającą za sobą negatywne skutki procesowe.

Wykaz literatury

- Cygan K., *Czyn złośliwego podszywania się pod inną osobę*, „Studia Prawnoustrojowe” 2015, nr 29.
- Czarnecki P., *Czy zaostrzenie kar rozwiąże problem bezpieczeństwa w domach i na ulicach?*, https://nauka.uj.edu.pl/aktualnosci/-/journal_content/56_INSTANCE_Sz8leL0jYQen/74541952/108364952.
- Fronczak J., *Stalking z perspektywy interdyscyplinarnej*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2013, z. nr 13.
- Garstka K., Przygucki P., *Stalking jako przestępstwo – nowelizacja polskiego kodeksu karnego a doświadczenia prawodawstwa angielskiego*, „Wiedza Prawnicza” 2011, nr 2.
- Kozłowska-Kalisz P., *Komentarz do art. 66*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 9, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Kulik M., *Komentarz do art. 226*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 9, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Marczewski M., *Przestępstwo uporczywego nękania (stalkingu) w świetle danych statystycznych*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Stalking*, Warszawa 2018.
- Mostowy R., *Pandemia koronawirusa: co dalej?*, <http://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C81241%2Cpandemia-koronawirusa-co-dalej.html>.
- Mozgawa M., *Kilka uwag na temat przestępstwa nękania (art. 190a k.k.)*, [w:] P. Kardas, T. Sroka, W. Wróbel (red.), *Państwo prawa i prawo karne. Księga jubileuszowa Profesora Andrzeja Zolla. Tom II*, Wolters Kluwer, Warszawa 2012.
- Mozgawa M., *Komentarz do art. 190a*, [w:] M. Mozgawa (red.), *Kodeks karny. Komentarz*, Wolters Kluwer, wyd. 9, Warszawa 2019.

- Opracowania wieloletnie, Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości, <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/download,2853,41.html>.
- Pielichowski J. A., *Kompendium prawnop – psychologiczne z zakresu stalkingu*, „Wiedza Prawnicza” 2013, nr 6.
- Przebieg procesu legislacyjnego, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3451>.
- Przestępstwastalkinguwpółroczu2012, <https://statystyka.policja.pl/st/informacje/79384,Przestepstwa-stalkingu-w-polroczu-2012.html?search=80120481086636>.
- Rojek-Socha P., *Adwokat: Wyższa kara stalkera nie odstraszy*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/zaostrzenie-kar-za-stalking-nie-odstraszy-stalkerow-adwokat,372394.html>
- Rojek-Socha P., Sewastianowicz M., *Granatem odłamkowym w hejt w internecie – za stalking do 10 lat więzienia*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/przestepstwo-stalkingu-i-hejt-w-internecie-zaostrzenie,499132.html>.
- Romańczuk-Grącka M., *Politycznokryminalne aspekty stalkingu w Polsce*, „Studia Prawnoustrojowe” 2011, nr 13.
- Siedlecka E., *Lekarz popełnił samobójstwo przez hejt? Epidemia budzi złe instynkty*, <https://www.polityka.pl/tygodnikpolityka/spoleczenstwo/1947916,1,lekarz-popelnil-samobojstwo-przez-hejt-epidemia-budzi-zle-instynkty.read>.
- Staszak A., *Przemoc, szczególne udrczenie i szczególne okrucienstwo jako znamię czynu zabronionego*, „Prokuratura i Prawo” 2008, nr 12.
- TK: *Zeszloroczna reforma Kodeksu karnego jest niekonstytucyjna*, <https://prawo.gazeta-prawna.pl/artykuly/1486170.trybunal-konstytucyjny-reforma-kodeksu-karnego.html>.
- Tyszkiewicz L., *Funkcje w zakresie prewencji ogólnej*, [w:] T. Dukiet-Nagórska (red.), *Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa*, Wolters Kluwer, wyd. 2, Warszawa 2018.
- Uzasadnienie do autopoprawki projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/5EDFDA-5A0BA099CBC1258538003A6786/%24File/299-A.pdf>.
- Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, [http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F4FC2FEB70502901C12577C9006023B2/\\$file/3553-uzas.doc](http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/0/F4FC2FEB70502901C12577C9006023B2/$file/3553-uzas.doc).
- Uzasadnienie do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/0/996CE307123D03FEC12583FA0069E8F2/%24File/3451-uzasadnienie.DOCX>.
- Woźniakowska-Fajst D., *Stalking i inne formy przemocy emocjonalnej. Studium kryminologiczne*, Wyd. Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2019.

Summary

The crime of persistent harassment (stalking) in the light of the amendment of the Polish criminal code of 31 March 2020

Key words: persistent harassment, stalking, features, amendment, tightening of criminal liability, preparatory proceedings.

The purpose of this article is to analyze and evaluate the changes that were introduced by the act dated 31 March 2020 amending the act on special solutions related to the prevention, counteraction and eradication of COVID-19, other infectious diseases and crises caused by them and other certain acts, which amended the Criminal Code in the field of the crime of stalking. The extended features and amended limits of the statutory threat of imprisonment were considered, as well as other criminal consequences resulting from the introduced changes. The article also addresses the most important methodological aspects of the prosecutor's work in the conduct of preparatory proceedings in cases of stalking, which were influenced by the above act. The analysis carried out will allow concluding that the amendment to the Criminal Code in the field of the crime of stalking was partly justified, however, it still raises controversy, especially regarding the tightening of criminal liability.

